

Korupcija u policijskim i obaveštajnim službama

Suzana Todorović

Mr, Viši stručni saradnik, Ministarstvo trgovine i turizma, Vlada RS, Banja Luka, Bosna i Hercegovina, suzana.todorovic@mtt.vladars.net

Zoran Janković

Dr, Profesor na poslovno-tehničkoj školi, Bjeljina, Bosna i hercegovina, jankoviczoka@hotmail.com

Sažetak: Temeljna domaća i strana istraživanja o korupciji u policijskim i bezbednosno-obaveštajnim službama praktično da ne postoje. Razlog tome je što službe bezbednosti kao i policijske službe, svoj rad zasnivaju na principima tajnosti, koja je znatno veća nego u drugim državnim aparatima. Shodno tome i istraživanje ove tema veoma je otežano. U ovom radu pokušaćemo temeljnije objasniti pojam korupcije generalno kao i problem korupcije, te na koji način se ista može sprečiti.

Ključne riječi: Korupcija, službe bezbednosti, informacije, policija

Primljen / Received: 22. novembar 2017. / November 22, 2017

Prihvaćen / Accepted: 5. decembar 2017. / December 5, 2017

DEFINICIJA KORUPCIJE I NJENE ŠTETNE POSLEDICE

Svaki čovjek koji ima vlast sklon da je zloupotrebi i zloupotrebljava sve dok ne naiđe na granice

Šarl Moneskeje, francuski politički mislilac i filozof-XVIII vek

Korupcija u najširem smislu predstavlja svaku zloupotrebu položaja od strane državnog službenika ili osobe koja vrši određenu javnu funkciju, a koja za cilj ima osobnu i/ili materijalnu korist. Njome se ne smatraju ni zloupotrebe položaja u privatnim, odnosno ne-državnim institucijama koje umjesto toga potpadaju pod širi pojam tzv. kriminala belog ovratnika. Korupcija se manifestuje na razne načine u raznim državama, kulturama i periodima, isto kao što zavisno o tome varira i sama definicija korupcije, odnosno aktivnosti koje se smatraju delom te pojave. Korupcija se najčešće javlja u obliku potkupljivanja državnih službenika, ali i iznuđivanja novca građana, zatim kao nepotizam i pronevere javnih sredstava. U raznim kulturama postoji i različit odnos prema korupciji. U nekim državama je toliko rasprostranjena da se smatra sasvim normalnim, uobičajenim, a ponekad i prihvatljivim načinom života i poslovanja.

U modernoj državi korupcija se smatra opasnošću, jer šteti obavljanju društvenih poslova, snižava potreban nivo morala, blokira javnu upravu, a sudstvo čini neefikasnim. Dugogodišnja ekonomska i politička kriza, siromaštvo,

kao preovlađujuće stanje stanovništva, čime su naročito pogođene zemlje u tranziciji, značajni su faktori rizika koji pogoduju korupciji. Efektivno suprotstavljanje korupciji, jednom od najopasnijih nacionalnih i globalnih fenomena, zahtjeva usklađene napore i aktivnosti Vlade i građana, kao i svakog pojedinog sektora javnog života. Posebno je značajna uloga javnosti u suprotstavljanju ovom fenomenu i uspostavljanju demokratskih vrednosti.

Korupcija je bolest koja sputava privredni razvoj, onemogućava učvršćivanje demokratskih institucija i negira naše zajedničke vrednosti. Korupcija je nespojiva sa pravnom državom. Većina država u svetu, ako ne i sve, susretale su se sa ovim kompleksnim problemom. Prema tome treba iskoristiti znanje modernih zemalja koje su uspele da se izbore sa ovim problemom na efikasan način. Korupcija je društvena pojava i bezbednosni problem koji ugrožava socijalnu stabilnost društva i pravne temelje sistema država u kojima egzistira. Njime se neposredno urušavaju temelji sistema vrednosti društva zbog čega se gubi poverenje građana u institucije.

ISTORIJSKI PRIKAZ KORUPCIJE I NJENA PODELA

Korupcija kao kriminalni fenomen nastala je paralelno sa formiranjem prvih država, a u zavisnosti od istorijskih datih socijalnih, ekonomskih i političkih uslova i dobijala je specifične oblike. Iako je terminološki novijeg

datuma, kao društvena pojava korupcija nije nov fenomen. Korupcija vodi poreklo još iz antičkog doba kada je Aristotel govorio „najveći zločini nisu izvršeni radi pribavljanja nužnog nego suvišnog“, a ugrožavala je sve poznate imperije u istoriji. Njeni koreni u današnjem obliku vezuju se za formiranje carinske službe u periodu sa početka XIX vijeka, kada su stvorene mogućnosti za zloupotrebu javne službe za zarad ličnog bogaćenja. U osnovnom značenju, korupcija (lat.corruptio) označava pokvarenost, a u opštem smislu zanemarivanje i zloupotrebu službenih dužnosti zarad lične koristi, potkupljivanje, podmićivanje službenih osoba.

Korupcijom se smatra svaki oblik zloupotrebe vlasti radi lične ili kolektivne koristi, bilo da se radi o javnom ili privatnom sektoru. Javno mnjenje i politički način govora pod pojmom korupcije podrazumevaju vrlo različite društvene pojave: organizovani i privredni kriminal, neefikasnu vlast i posljedice takve vlasti.

Dobijajući kroz istoriju razne forme, korupcija danas predstavlja jedan od najtežih oblika kriminaliteta koji karakterišu: prikrivenost, promjenljivost, mnoštvo pojavnih oblika, široka rasprostranjenost i internacionalizacija, teško dokazivanje u krivično-procesnom smislu, koristljivost perfidnost (lukavstvo) učinilaca i specifičan objekat koji ugrožava korupcija, kao što su zakonito funkcionisanje državnih privrednih institucija i službi.

Sadržaji i priroda korupcije su takvi da se smatraju negativnom pojavom s višestrukim društvenim posledicama moralne socijalne, ekonomske i pravne prirode. U moralnom smislu, korupcija ugrožava osnovne ljudske vrednosti, kao što su ravnopravnost, sloboda, dostojanstvo, i prava čoveka. U pravnom smislu, po stepenu društvene opasnosti spada u najteži vid kriminaliteta, koji se manifestuje u protivpravnom ponašanju određenih službenih i odgovornih lica koja vrše državne ili druge javne poslove u institucijama kojima su takvi poslovi zakonom povereni.

Korupcija obuhvata širok spektar krivičnih radnji, ima najtežnje veze sa pojavnim oblikom organizovanog kriminaliteta i karakteriše je sprega sa organima vlasti i drugim organima, a ispoljava se u obliku podmićivanja pojedinih ljudi iz strukture organa vlasti ili drugih centara političke i ekonomske moći radi sticanja kriminalnog profita. Izvršioци koruptivnih delikata su često vođeni motivima bezobzirne pohlepe, zaraženi potrošačkom psihologijom i luksuznim potebama. Korupcija ugrožava same osnove ekonomskog sistema društva i predstavlja faktor mnogih poremećaja u ekonomskom sistemu jer remeti funkcionisanje osnovnih segmenata privrednog sistema-proizvodnju, potrošnju, raspodelu i razmjenu.¹

¹ Bošković, M.: „Privredni kriminalitet“, Fakultet za poslovni menadžment Bar, Pobjeda, Podgorica, 2009
Bošković, M.: „Organizovani kriminalitet“, Matica Srpska, Unija fakulteta Jugoistočne Evrope, Prometej, Novi Sad, 2009
Jelačić, M.: Korupcija, Beograd, 1996
Teofilović, N.: Sprečavanje, otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela korupcije i pranja novca, Policijska akademija, Beograd, 2006

Postoji više vrsta i podela korupcije, međutim najčešće navođena u našoj zemlji, kao i u zemljama okruženja su sledeća:

Zloupotreba službenog položaja- Kada službeno lice koristi svoj položaj ili ovlašćenje, prekorači granice službenog ovlašćenja ili ne vrši službenu dužnost i time pribavi korist za sebe ili drugoga, drugom nanese štetu ili teže povredi prava drugoga.

Nesavestan rad u službi- Kršenje zakona, propuštanjem nadzora i nesavesno postupanje od strane službenog lica.

Protivzakonita naplata i isplata- Kada službeno lice od nekog naplati nešto što ovaj nije dužan da plati ili naplati više nego što je dužan da plati ili kada službeno lice pri predaži ili isplati takvih stvari, manje preda odnosno isplati.

Prevara u službi- Kada službeno lice u nameri da sebi ili drugome pribavi protivpravnu imovinsku korist, podnosi lažne obračune ili na drugi način dovodi u zabludu ovlašćeno lice koje zbog toga izvrši nezakonitu isplatu.

Pronevera-Kada lice u nameri da sebi ili drugome pribavi protivpravnu imovinsku korist prisvoji novac, hartije od vrednosti ili druge pokretne stvari koje su mu poverene u službi.

Posluga -Razlika između pronevere i posluge je u tome što se službeno lice nije prisvojilo nego se neovlašćeno poslužilo novcem ili pokretnim stvarima koje su mu poverene.

Protivzakonito posredovanje-Kada lice primi nagradu ili kakvu drugu korist da korišćenjem svog službenog ili društvenog položaja ili uticaja posreduje da se izvrši ili ne izvrši neka službena radnja.

Odavanje službene tajne - Kada službeno lice neovlašćeno drugom saopšti, preda ili na drugi način učini dostupnim podatke koji predstavljaju službenu tajnu ili kada pribavlja takve podatke u namjeri da ih preda nepozvanom licu.

Ne postoji opšteprihvaćena klasifikacija korupcije. U istraživanjima, ali i u široj javnosti najčešće se govori o mitu, iznudi, proneveri, prevari, nepotizmu kao o vrstama korupcije. Međutim, ove klasifikacije nisu sistematizovane, odnosno nisu urađene prema jasnim i jedinstvenim kriterijumima. Stoga je Stefan Moris u svom tekstu „Oblici korupcije“ nastojao da sistematično i jasno klasifikuje tipove korupcije.

Prema Morisovom mišljenju, postoji nekoliko različitih pristupa u klasifikaciji korupcije. Prvi je institucionalni, čiji je glavni kriterijum razvrstavanja korupcije institucija koja je zahvaćena korupcijom, te to da li se ona dešava na višim ili na nižim institucionalnim nivoima. Tako postoji korupcija u policiji, vojsci, carini i sl., kao i na višim i nižim nivoima. Visoka korupcija se označava još i kao politička, a niža kao administrativna, odnosno kao birokratska. Drugi pristup kao osnov razvrstavanja korupcije uzima smer i vrstu transakcije. Tako, ukoliko podsticaji za korupciju dolaze odozdo, odnosno od građana, reč je o mitu, a ukoliko dolaze odozgo, odnosno od javnih službenika, onda je reč o

iznudi. U okviru ovog pristupa postoji i podjela na krupnu i sitnu korupciju, u zavisnosti od toga o kolikoj transakciji je reč. Konačno, postoji i sistemski pristup, koji klasifikuje korupciju u zavisnosti od toga u kom stepenu je ona zahvatila društvo i državu. Tako postoji individualna (pojedinačni slučajevi korupcije), institucionalna (korupcija je zahvatila pojedinačnu instituciju) i sistemski pristup (korupcija je zahvatila čitav sistem).

MOGUĆNOSTI KORUPCIJE SLUŽBI BEZBEDNOSTI

Najpre, institucije čiji je glavni predmet interesovanja fenomen korupcije, kao i autori koji se bave temama reforme i rekonstrukcije službi bezbednosti najčešće ukazuju na to da postoje velike mogućnosti za korupciju u ovim službama, te nude opšte principe za njihovo otklanjanje. Međutim, ova istraživanja ne bave se konkretnim oblicima i vrstama korupcije u službama bezbednosti, kao ni njihovim uzrocima i posledicama. Retke su, takođe, i studije slučaja, odnosno primeri koruptivnog ponašanja u službama bezbednosti.

O korupciji u službama bezbednosti govori se i u analizama mehanizama kontrole i odgovornosti u njima, te je ona označena kao jedna od glavnih prepreka u reformi službi bezbednosti u novim demokratijama. Tako, na primer, Transparency International (TI) u analizi ukazuje da su rizici od pojave korupcije u službama bezbednosti u direktnoj vezi sa principima na kojima one zasnivaju svoj rad. To je, najpre, veliki stepen tajnosti kako u odnosu na spoljno okruženje, tako i u okviru sopstvene strukture, u kojoj delovi službi bezbednosti nemaju sve informacije i podatke koje imaju drugi delovi organizacije. Pored toga, službama su poverena velika ovlašćenja, pre svega pravo na tajno prikupljanje podataka, kojima se značajno zadire u privatnost fizičkih i pravnih lica. Rečeno ne samo da ostavlja veliki prostor za korupciju, već i borbu protiv ovog problema čini teškom².

Sušтина rada službi bezbednosti jeste prikupljanje i obrada podataka, te njihovo tumačenje i pretvaranje u informacije koje imaju značenje. Cilj ovog posla je da najviši državni donosioci političkih odluka blagovremeno i tačno budu informisani kako bi donosili što ispravnije odluke. Otud nosioci državne vlasti odlučuju o prioritetima rada bezbednosno-obavještajnih službi, a bezbednosno-obavještajne službe uživaju autonomiju u obavljanju zadataka.

Čitav ovaj proces može se izraziti terminom „obavještajni ciklus“. Za njegovu uspešnu realizaciju veoma je važno da sve njegove faze budu ispravno obavljene. Međutim, u realnosti to često nije slučaj i dolazi do kvarenja obavještajnog ciklusa u svim njegovim fazama. Prema shvatanju ovih autora, do korupcije obavještajnog ciklusa može doći u svim njenim fazama, a dva najčešća razloga za to su politizacija službi bezbednosti, ali i njihova prevelika autonomija, odnosno odsustvo delatne kontrole. Tako, već u fazi

određivanja zahteva i potreba za prikupljanje obavještajnih podataka može doći do nepravilnosti, na primer, kada nosioci izvršne vlasti zahtevaju od službi bezbednosti da prikupljaju podatke o nekoj opozicionoj grupi. Opasnosti od politizacije postoje i u fazi prikupljanja podataka, kada operativci mogu dostavljati pogrešne podatke, zato što su neobjektivni, odnosno zato što imaju određene vrednosne stavove o objektu o kome prikupljaju podatke, ali i zato da bi nadređeni bili zadovoljni njihovim radom. Neretko, rukovodioci u službama imaju određene vrednosne stavove, što operativci mogu znati, te se mogu truditi da podešavaju podatke prema tim stavovima kako bi nadređeni bio što zadovoljniji njihovim radom.³

Takođe, do nepravilnosti može doći i onda kada se sirov obavještajni materijal direktno prosleđuje nosiocima političke vlasti, čime se zaobilazi proces provere i odabira podataka, njihovog tumačenja, smeštanja u kontekst i analiziranja, koje obavljaju za to obučeni obavještajni analitičari. Rečeno ne samo da utiče na donošenje nepravilnih odluka, već može značajno ugrožavati privatnost širokog kruga subjekata, jer su sirovi podaci na raspolaganju širem krugu korisnika, umesto da budu zaštićeni u arhivama službi i po završetku operacija uništeni.

Konačno, do nepravilnosti dolazi i kada se obavještajne informacije, procene i izveštaji ne prosleđuju svim relevantnim institucijama bezbednostima, što može dovesti do ugrožavanja bezbednosti građana i države.⁴

Politizaciji rada najviše su podložne resorne službe bezbednosni, odnosno one koje su u tranzicionim društvima sa dominantnim partokratskim oblikom vladavine. U ovim društvima političke partije na najviše pozicije u državnoj administraciji postavljaju partijski odane ljude, koji potom zapošljavaju sebi odane. Kako na taj način postavljeni ljudi znaju da zavise od političke partije koja je na vlasti, te da sa eventualnom promenom vlasti neće zadržati pozicije u okviru institucije, onda su oni voljni da sprovedu partijsku umesto državne politike.⁵

Radi sprečavanja politizacije službi bezbednosti predlaže se da one uživaju profesionalnu autonomiju u odnosu na organe izvršne vlasti, odnosno da postoje pravno određene granice šta se sme zahtevati od službi bezbednosti. Takođe, predlaže se da nosioci izvršne vlasti sve zahteve koje postavljaju službama bezbednosti moraju da izdaju napismeno, da direktori službi bezbednosti uživaju nezavisnost svog položaja, te da zaposleni u službama imaju na raspolaganju mehanizme za prijavljivanje loše prakse, kao i za jačanje svih vidova kontrole nad organima izvršne vlasti. Međutim, davanje prevelike autonomije službama bezbednosti prilikom realizacije postavljenih zadataka može takođe voditi ka zloupotrebama, posebno zato što one svoje zadatke obavljaju u velikoj tajnosti. Tako, službe bezbedno-

² Predrag Petrović, Korupcija i bezbednosno-obavještajne službe, Beogradski ventar za bezbednosnu politiku, jun 2012. godine

³ Predrag Petrović, Korupcija i bezbednosno-obavještajne službe, Beogradski ventar za bezbednosnu politiku, jun 2012. godine

⁴ Ibid

⁵ Ibid

sti mogu prikupljati podatke i informacije nezakonito i/ili zarad sopstvenih ciljeva. Prikupljeni podaci o pojedincima i poslovnim entitetima mogu biti zloupotrebjeni, odnosno mogu biti iskorišćeni za ucenu i iznudu ili zarad sticanja lične koristi čelnih ljudi službi. Službe bezbednosti mogu, takođe, pisati i neadekvatne izveštaje, pre naglašavajući, na primer, pretnju od terorizma, kako bi izdejstvovali to da dobiju više materijalno-finansijskih resursa. Međutim, velika autonomija službi bezbednosti može odgovarati i donosiocima političkih odluka, koji onda mogu lakše da poriču odgovornost (eng. plausible deniability) za pojedine (neuspešne) operacije ili pak za loše stanje (npr. loše upravljanje sredstvima) u službama bezbednosti.⁶

ŠTA JE KORUPCIJA U POLICIJI?

U najvećoj meri definicija korupcije u policiji počiva na isticanju dva ključna elementa: (1) kršenju pravnih normi zloupotrebom službenih ovlašćenja; (2) ličnoj dobiti koja se tim putem stiče. Korupcija u policiji je i direktna zloupotreba službenog položaja kroz razmenu usluga sa ostalim licima, samostalno ili u vezi sa zaposlenima u organizacionoj jedinici. Na osnovu čina razmene usluga policijski službenik deluju za određenog spoljnog ili unutrašnjeg aktera radi lične koristi koja ne mora nužno da bude novčana. Korupcija u policiji se istražuje na tri načina: (1) istraživanjem javnog mnjenja; (2) pojedinačnom i uporednom analizom praksi prevencije i suzbijanja korupcije u policiji; (3) naučna istraživanja. Iako se u tekstu obrađuje treći metod istraživanja korupcije, potrebno je ukazati na sadržinu prva dva metoda.

Istraživanjem javnog mnjenja utvrđuju se trendovi percepcije građana o fenomenu korupcije u policiji i uglavnom su takva istraživanja povezana sa onim koji utvrđuju stepen poverenja građana u policiju. Istraživanjem javnog mnjenja ispituju se stavovi građana o korupciji u policiji radi merenja učestalosti i iskustava sa ovim fenomenom. Krajnji cilj istraživanja javnog mnjenja je da pruži neophodne informacije za buduće aktivnosti koje su usmerene na jačanje kapaciteta, obrazovanje i podizanje nivoa svesti građana i policijskih službenika.

Pojedinačna i uporedna analiza pravnog i institucionalnog okvira suzbijanja korupcije u policiji naročito je bitna za praktičare i profesionalce u policijskoj službi.² Pored tog utvrđivanja okvira rada suzbijanja korupcije u policiji, značajno je i istraživanje prakse. Glavni cilj je utvrđivanje pozitivnih i negativnih karakteristika pojedinih sistema prevencije i suzbijanja korupcije i moguća upotreba uspešnih rešenja ili načina za rešavanja problema.

Treći pristup istraživanju korupcije su naučna istraživanja o pojmu, uzrocima i posledicama, te oblicima i uzrocima pojave korupcije u policiji.

SUZBIJANJE KORUPCIJE U SLUŽBAMA BEZBEDNOSTI

Jedan od osnovnih problema u procesu reforme policije je prevencija i suzbijanje korupcije. Reformski proces za rešavanje koruptivne prakse u policiji je značajno otežan u državama post-konfliktnog i post-autoritativnog karaktera, pri čemu je jačanje organizacione kulture za prevenciju koruptivnih aktivnosti jedan od osnovnih zadataka odlučio u policiji, a zatim i nadređenih starešina.

Policija u korupciji iskrivljuje rad policijskih službenika, unapređuje poštovanje kodeksa „čutanja“, kao i otpor ka principima odgovornog rada, i najzad potkopava legitimnost policije, ali i izvršne vlasti koja je zadužena za kontrolu i nadzor policije. Legitimitet policije proizilazi iz principa da je policija servis građana zasnovan na pružanju jednake usluge svim građanima. Brojni autori smatraju da je koruptivna aktivnost u policiji u stalnom porastu pri čemu su metode praktikovanja korupcije postale savršenije i teže za otkrivanje. Jedan od razloga za takvo stanje je nivo prihvatljivosti koruptivnih metoda kod policijskih službenika. Pored toga, korupcija u policiji je teško uočljiv problem i za njegovo otkrivanje je potrebno prijavljivanje od građana ili kolega policijskih službenika, a ni jedni niti drugi ne žele da priznaju uključenost u koruptivnu praksu. Svi mehanizmi kontrole policije su reaktivni i istrage uglavnom pronađu samo najvidljivije oblike. Preventivni mehanizmi nedostaju i istrage.⁷

Jedna grupa domaćih autora insistira da u reformi službi bezbednosti i u borbi protiv korupcije u okviru njih, naglasak bude stavljen na jačanje integriteta i etike njihovog rada. U tom nastojanju potrebno je kako smatraju autori načiniti etičke standarde za kriminalističko-obaveštajni rad. Osnovni elementi ovakvog kodeksa su privrženost javnom interesu, poštovanje vladavine prava i ljudskih prava, rukovođenje, sukob javnog i privatnog interesa, odgovornost, priznanje propusta, ponašanje javnog službenika u privatnom životu i razrešavanje etičkih dilema. Takođe, neophodno je promeniti pristup istraživanja na utvrđivanje uzroka i posledica korupcije, ali i uključiti u analizu i spoljašnje i unutrašnje faktore zloupotrebe policijskih ovlašćenja. Koruptivnu aktivnost u policiji potrebno je posmatrati u kontekstu utvrđivanja savremenog pristupa koji objašnjavaju zašto policijski službenici zloupotrebljavaju svoja ovlašćenja i zbog čega se uključuju u takve aktivnosti.

Svako istraživanje o korupciji u policiji bi trebalo da odgovori na četiri teme (1) najzastupljeniji oblici koruptivnih aktivnosti; (2) uzroci i posledice koruptivnih aktivnosti; (3) utvrđivanje dobrih praksi; (4) izrada preventivnih mera.⁸

⁷ Saša Đorđević, Šta je poznato o korupciji u policiji, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, maj 2012. godine

⁸ Saša Đorđević, Šta je poznato o korupciji u policiji, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, maj 2012. godine

⁶ Predrag Petrović, Korupcija i bezbednosno-obaveštajne službe, Beogradski ventar za bezbednosnu politiku, jun 2012. godine

ZAŠTO CURE INFORMACIJE?

Problem curenja informacija je star koliko i sama policija, a njegova učestalost i izvesnost nekažnjavanja počinitelaca uvećana je u visokokorumpiranim zemljama poput naše. U izveštaju organizacije „Transparensi internešenel“ stoji da na primer Srbija prema indeksu percepcije korupcije zauzima 72 mesto od 177 zemalja. Sve zemlje bivše SFRJ, izuzev Bosne i Hercegovine, bolje su rangirane. Da bi bilo sprečeno „curenje“ informacija iz policije, formulisani su različiti kodeksi i zakonski članovi, kako na nivou UN, tako i u našem zakonu. Oni nalažu da se poverljive informacije moraju čuvati radi zaštite bezbednosti i slobode lica koje je dalo obaveštenje, kao i da se mogu odati samo ako je to u interesu pravde ili obavljanja dužnosti.

Pripadnici PU Bor izneli su primere curenja informacija iz te uprave: — slučaj USB memorije: jedan policijski službenik je svom prijatelju na USB snimio par filmova. Međutim, na toj USB memoriji nalazio se i zapisnik sa operativnim podacima, koje je izneo policijski saradnik, a koje su se odnosile na lokalnog dilera narkotika. Ubrzo je „ceo grad“ imao ovaj zapisnik, a doušnik je prestao da dostavlja informacije. Zbog ovoga niko nije odgovarao.

Istraživanjem koje je sprovedeno utvrđeno je nekoliko glavnih razloga zbog kojih dolazi do curenja informacija iz policije: niska primanja pripadnika policije, poremećen sistem vrednosti u društvu, ljudski resursi (na negativnu selekciju ljudi koji obavljaju policijski posao utiče korupcija prilikom zapošljavanja pripadnika policije. Tako se u službu primaju ljudi koji nisu kvalifikovani za ovaj posao ili koji su nekome ostali dužni uslugu, te svoj posao ne mogu savesno da obavljaju. Takođe, nije donet akt kojim bi se sprečio dopunski rad policajaca koji može predstavljati sukob interesa. Na primer, policajac radi kao obezbeđenje u lokalnu nekog kriminalca, kog bi sutra po službenoj dužnosti trebalo da „obrađuju“.)

U avgustu 2013. godine policija u Šapcu uhapsila je pripadnika Žandarmerije D. P. (29) nakon što je kod njega pronašla osam ručnih bombi i 350 grama plastičnog eksploziva. Akcija je sprovedena nakon dojave da se pripadnik Žandarmerije navodno bavi preprodajom eksploziva i oružja.⁹

Primeri ovakvih i sličnih nalazimo svakodnevno i puni su ih novinski naslovi. Retko kada dobijemo epilog ovakvih slučajeva kao i zadovoljavajuću presudu.

U novembru 2013. godine pripadnik Žandarmerije N. N. uhapšen je zbog trgovine drogom. Prilikom hapšenja kod njega je pronađeno sedamnaest kilograma marihuane. Optuženi je od ranije poznat jer je radio kao obezbeđenje lica koje je od ranije poznato policiji, i kome je i odavao informacije o istragama i budućim akcijama MUP-a¹⁰

Efikasno sprovođenje zakona je sastavni deo procesa demokratizacije i zaštite prava i slobode građana. Suzbija-

nje i otkrivanje korupcije i organizovanog kriminala ne postiže se samo otkrivanjem, presuđivanjem i kažnjavanjem izvršilaca ovih krivičnih dela, iako je to jedan od ključnih elemenata ne samo suzbijanja organizovanog kriminala, već i stabilizacije pravnog sistema uopšte.

ZAKLJUČAK

Povezanost kriminalaca i policije tokom ratova devedesetih godina, kao i učestvovanje policijskih jedinica u ratovima, dovelo je do toga da opadnu moralne norme policijskih službenika i da se kod nekih od njih pojavi bahatost u ponašanju, te da se odaju kriminalu. Ovaj problem otvara mogućnost postavljanja niza pitanja, a ono najvažnije svakako jeste ko je uzor ovim mladim ljudima, kakvo je obrazovanje u policiji i kakve su njihove starešine. Javnost misli da loše materijalno stanje policijskih službenika najviše pogoduje pojavi kriminala, korupcije i neprofesionalnosti u policijskim redovima. Međutim, iako može biti povod za razne zloupotrebe, to svakako ne može biti ključni faktor koji omogućava razne zloupotrebe. Da li će se pojedinac baviti nezakonitim radnjama prevashodno zavisi i od toga da li mu sistem kontrole, kao i sistem vrednosti to dozvoljava. U našoj zemlji, kao i zemljama u okruženju su, nažalost, institucije kontrole i sistem vrednosti narušeni usled ratova, sankcija i ekonomske krize, a policija se često nalazi izvan društva, zatvorena u svojim krugovima. Veoma je teško pronaći adekvatan pristup da se stane u kraj generalno korupciji i zloupotrebi službenog položaja u svim institucijama, a naročito u službama bezbednosti. Potrebna je volja svih učesnika u lancu, od izvršne vlasti pa do građana. Potrebna je volja, upornost i istrajnost kako bi se svi oblici kriminaliteta bar sveli na minimum. Prilagođenost krivičnog prava potrebama borbe protiv korupcije jeste srž svake bitke koja se protiv nje vodi, bilo u javnom ili privatnom sektoru. Neuspeh institucija je delimično plod slabosti koje su već postojale u sudskom sistemu, a drugim delom posledica odsustva podrške da se same institucije ojačaju. I pored toga, dobar pravni okvir je polazna tačka od koje ne treba bežati. Za suzbijanje korupcije ne postoje magična rešenja. Činjenica je da postoje mere kojima se brzo može postići uspeh, kao što je, na primer, uobličavanje procedura carinske administracije, veća transparentnost postupka javnih nabavki, krivično gonjenje većeg broja korumpiranih funkcionera, ali ne postoji sveobuhvatno instant rešenje. Borba protiv korupcije je dug i težak proces koji se nikada ne završava.

⁹ Alo. <<http://goo.gl/MzbTA0>>

¹⁰ Kurir. <<http://goo.gl/mXG3Gb>>

LITERATURA:

Bošković, M.: „Privredni kriminalitet“, Fakultet za poslovni menadžment Bar, Pobjeda, Podgorica, 2009. godine

Bošković, M. „Organizovani kriminalitet“ Matica Srpska, Unija fakulteta Jugoistočne Evrope, Prometej, Novi Sad, 2009. godine

Jelačić, M.: Korupcija, Beograd, 1996. godine

Teofilović, N.: Sprečavanje, otkrivanje i dokazivanje krivičnih djela korupcije i pranja novca, Policijska akademija, Beograd, 2006. godine

Predrag Petrović, Korupcija i bezbednosno-obaveštajne službe, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, jun 2012. godine

Saša Đorđević, Šta je poznato o korupciji u policiji, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, maj 2012. godine

---

Corruption in Police and Intelligence Services

Suzana Todorović

MA, Senior Associate, the Ministry of Trade and Tourism, Government of the Republic of Srpska, Banja Luka, Bosnia and Herzegovina, suzana.todorovic@mtt.vladars.net

Zoran Janković

PhD, Professor at the Business and Technical School, Bijeljina, Bosnia and Herzegovina, jankoviczoka@hotmail.com

Abstract: The basic domestic and foreign research on corruption in the police and security-intelligence services practically does not exist. Reason for that is because the security services, as well as police services, base their work on the principles of confidentiality, which are significantly higher than in other state apparatuses. Therefore, the research of this topic is very difficult. This paper will try to thoroughly explain the concept of corruption in general, as well as the problem of corruption, and how it may be prevented.

Keywords: corruption, security services, information, police